

INVALIDID

Vigastatud
sõjameeste
häälekandja

ILMUB TARWIDUST MÖÖDA.

Üksik nummer 10 mrk.

TELLIMISE HIND postiga 10 numbri eest 100 marka.

Vigastatud sõjameeste Ühingu päris- ja lihtliikmetele
hinnata.

Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik vigastatud
sõjameeste ühingu osakonnad.

Kuulutused 5 marka millimeeter.

Toimetus ja talitus asub Tallinnas, Pikk tän. 67. — Telefon 614, Postkast 159. — Asjaajamise aeg kella 11—1

3. aastakäik.

7. juulil 1922.

No 2.

Vigastatud Sõjameeste Ühingu V. üleriikline kongress.

8. ja 9. aprillil Tartus.

Ühingu asemikkude kogu soovitusele sai keskjuhatus poolt tänavuu aastal esimest korda korraline kongress Tartus kokku kutsutud.

Kongressile olid ilmunud 57 saadikud ühingu 16 osakonnast ja demobiliseeritud sõjaväelaste liidu, Eesti Punase Risti peavalitsuse, töö-hoolekande ministriumi, sõjaministriumi ja Tartu maakonnavalitsuse esitajad, kes soojade sõnadega ühingu ja kongressi terwitajid. Esitatud olid ka kõik suuremad Eesti ajakirjad. Terwituste telegrammid tulid kindral Laidoneri nimelise invaliidide kapitaali komitee esimehelt ja Tartu linnavalitsuselt.

Kongressi juhatusse waliti: M. Weiper, üliõp. Tulf, J. Suits, Seeberg, Põhla ja Depmann.

Peale päewatõrja kinnitamist kandis ühingu keskjuhatus oma möödnud tegemise aasta aruande ette, mis „Invaliid'is“ täielikult ilmub. Aruande puhul esinesid Tallinna osakonna saadikud mitmesuguste arupärimistega, mis enamalt jaolt kuulujuttude peale põhjenesid ja millede järele keskjuhatus tegemise aruanded muutmatalt kinnitati.

Selle järele kuulati ära ühingu Tallinna, Tartu, Wiljandi, Põltsamaa, Nisji, Paistu ja Pärnu osakondade aruanded.

Ühingu Tallinna osakonna poolt esineti terve rea põhikirja muutmise puutuwate ettepanekutega, milledele aga iseäranis Tartu, Rakwere ja Wiljandi osakondade poolt wastu waieldi. Weel enne kõikide muudatuste ettepanekute läbiarutamist wõetaks E. Willmanni ettepanek rõhuwa hääleannamusega wastu, ofjustades: jääda muutmata põhikirja juure. Läbiarutatud muudatuste ettepanekud liikati kõik tagasi.

● Keskjuhatus 1922. aasta eelarwe wõeti muutmata 3.231.259 mk. 93 p. suuruses wastu, millest puu- ja witsatöö kooli suurendamiseks ja puudujäägi katmiseks 404.200 marka ettenähtud.

Keskjuhatus walimistele ülemannes esineb Tartu osakond nimekirjaga, milles seitsmeliikmelise juhatus kandidaadidena ülesseatud 3 liiget Tallinna, 2 Tartu,

1 Paide ja 1 Wiljandi osakonnast. Tallinna osakonna kandidaatide nimekirja seisab koos 5 Tallinna osakonna liikmetest. Neid nimekirju täiendab Pärnu osakond oma kahe liikmega. Säälteenamuslega waliti keskjuhatusse: Kaplur, Weiper, Lemberg ja Waarmann — Tallinnast, Bunt — Tartust, Suurkast — Wiljandist ja Müllersdorf — Paidest.

Keskjuhatus kandidaatideks waliti: Suits, Seeberg, Sündewa ja Gustawson — Tallinnast, Willmann ja Päss — Tartust, ning Moorberg — Rakwerest.

Ühingu rewisjoni komisjoni waliti: Suits, Kool ja Depmann; kandidaatideks: Wahe, Põhla ja Itter.

Ühingu auliikmeteks waliti: Riigivanem R. Pätš, kindral-leitnant J. Laidoner, ase-admiral J. Pitka, Tartu Eesti Naisselts ja Eesti Punase Risti Selts.

Organiseerimise küsimus, mis eripunktina Tallinna osakonna saadikute ettepanekul päewatõrja seati, jäeti samase osakonna liikmete ettepanekul ühel häälel päewatõrjast välja.

Riiklise hoolekande üle peab töö- ja hoolekande ministriumi esitaja herra Kirikal 1½-tunnilise kõne, mis sugust suure huwitusega kuulati. Herra Kirikal'i kõne toon järgmises „Invaliid'is“ täielikult. Kõnet arakuulates kestawad läbirääkimised, mille järele ofjustatke Wabariigi walitsust paluda Riigikogule ettepanna, et endiste sõdade invaliidide toetuse täismäär neljakordseks saaks tõstetud. Herra Willmann'i ettepanekul wõetaks järgmine resolutsioon wastu: „Vigastatud sõjameeste ühingu V. üleriikline kongress, arakuulates töö-hoolekande ministriumi esitaja referaadi riiklise hoolekande asjus ja läbiarutades samast küsimust, leidis, et rahwanäelaste ja nende perekondade pensjoni seaduses tingimata muudatused tarwilikud on. Esimeses järjekorras nõuaks muutmist seaduse § 30, p. 1, selles sibilis, et invaliididele pensjon edasi maksetaks seni, kui pensionääri sissetulek mitte kolmekordse reamehe pensjoni täismääradele ei wasta. Samuti on tarwis üksikute täismäärade liikide wähenemine Soome eeskujul rutulises korras läbi wiia.

Kongress teeb ühingu kehtjухatusele ülesandeks:

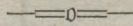
1) Väljatöötada pensioni seaduse muutmise eelnõu, milles tähelepanu leiaksid kõik käesoleval kui ka endistel ühingu kongressidel selgitatud praeguse seaduse puudused.

2) Mainitud eelnõuga esinedes, kongressi nimel Wabariigi valitsust töö-hoolekande ministeriumi kaudu paluda, seda eelnõu Riigikogule kaalumiseks ja maksmapanemiseks ette panna."

Kongress algas 8. aprillil kell 12 ja lõpetati 9. aprillil kell 20, riigihymniga.

Lund aega hiljem koguti ühingu Tartu osakonna ruumidesse, et osakonna lipu fisheõnnistamisest osavõtta, millele ühine õhtusöök järgnes.

Kokkuvõttes peab tähendama, et V. kongress endisest juurem ja igatpidi väga kordaläinuks lugeda tuleb.

Kindral Laidoneri nimeline invaliidide kapitaal.

Kindral Laidoneri nimelise invaliidide kapitaali komitee algas oma tegemust 9. aprillil 1921. aastal, mil esimene koosolek peeti. Esimesel tegemusaastal tuli kapitaalile annetustena sisse 9.117.957 mk. 10 penni. Käesoleva aasta korjandus ei ole veel lõpuliselt kokku võetud, oletada võib aga, et see summa üle kolme miljoni ulatab. Peale selle tuleb veel juure üks miljon marka, mis Wabariigi valitsuse poolt Eesti panga puhtast kasust on määratud.

Seni on abirahadeks väljaantud 3.325.350 marka, millest 425.000 marka wigastatud sõjameeste ühingu õpetöö koolidele jagati ja ligi üks miljon sõjas langenute waestelastele. Ülejäänud osa anti Wabadussõja invaliididele otsekohejeks toetuseks välja kahel korral, kusjuures

üksiku abiraha suurus mõlemil korral 2000—10.000 mk. vahel kõikus. Abirahade saajaid on 250 invaliidi ja 189 waestlast.

Ülkoolis ja kehtkoolides õpivate Wabadussõja invaliidide ja langenute waestelaste toetuseks ajutab komitee käesolevaast õpeaastast algades mõned stipendiumid.

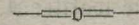
Peale nende abiandmist on komitee ka Wabadussõja invaliidide järelramituse eest hoolt kandnud. 24. juunil awati pidulikult Saapsalus Laidoneri nimeline sanatoorium, mida komitee ühes Eesti Punase Ristiga koos ülewal peab. Sanatoorium on uus ja asub merirannal, endises weneaegses laste warjupaigas. Et hooned põhjalikku remonti nõudsid, mis Punase Risti poolt teostati, ei jõutud tarwilised juureehitused ja aia korraldamine lühike ajaga veel läbi wiia. Praegu asub selles sanatooriumis 40 Wabadussõja invaliidi.

Juunikuul oli komitee asjaajamise rewideerimine, kus esimese tegemusaasta asjaajamine ja arwepidamine läbiwaadati ja korras leiti. Arwepidamise detailiseerimiseks esines rewisjonikomisjon mõne soowiawaldusega.

Peab tähendama, et kapitaali komitee seni väga wiljarikkalt on töötanud ja invaliidide kui ka jeltsonna tänu ja lugupidamist on ära teeninud.

Soowida jääks ainult, et kapitaali kohta Wabariigi valitsuse poolt antud määrus, mis komitee tegemusega kokkukõlas ei ole, ja mille järele senises korras abiandmine mõimata oleks, muudetud faaks. Wigastatud sõjameeste ühingu kehtjухatus esines juba minema aasta fuwel sse-ministeriumis selle määruse muutmise eelnõuga. Waatamata selle peale, et ka tegelik elu praeguse määruse kõlbmataks on tunnistanud, püüib ta ikka veel seadusena paberil. Loodame, et ajahammas omal ringkäigul peatselt selle wea parandab.

Os.

Endised sõbrad.

T. Heini.

Ratjanik waatas mitu korda tagasi, kingu poole, kuhu jäid seisma tema faks sõpra ja mustajuukseline neid Elsi, kellest lahkuda oli noorel ratsawäelasel iseäranis raske.

Eiis kadus ta kogu õhtu-ämarusse, ühtlasi jäid ka hobuse kabja löögid tumedamaks ja waiksid siis täiesti, kui waenuväljale sõitja jõudis tiheda okaspuu metsa warju, mis mustendas maantee ääres nagu ilmatu kõrge fakiline müür.

— Ta oli mu kõige parem sõber ilmas, õhtas äri-teenija Riinnapas.

— Ma ei juuda omale üldse elu ilma Peeter Pujokafeta ettekujutada, sõnas nahakaupmees Griifon, üht pisarat poolwägijä oma piluilmast lihawa palge peale pigistades.

Reiu Elsi oli minestuse äärel ja waljusti muukjude jurus omi walgid sõrmi niiskesse mullasse.

Kui ilm juba päris pime oli, läksid kõik kolm kurwalt linna poole.

*

Diig ruttu kustus sõprade rindus mälestus Peeter Pujokafest. Niisama ruttu kui noortel inimestel weeresid mööda aastad ja muutused olud ja ühes sellega ka inimesed.

Korra teati rääkida, et Pujokas kaotanud Karpaa-tides mõideldes pahema jala ja külm näpistanud tema fõrmed. Eiis ei olnud temast enam midagi kuulda.

Uga Peeter Pujokas elab. Elab pööningu kambriks ja komberdab sealt igas kuus linna hoolekande osakonda, millisest ajutuselt antakse temale 250 marka „elamisraha“.

Ta oli kaua waewlenud mõõrsil ja kodumaale saadetud kirjade peale asjata wastust oodanud. Kui ta kodulinna raudtee jaama ilmus, pohnud temale muud wastu tulnud kui taskuwaras, kes riisus temalt wiimase rahanatufese.

*

Invaliid Peeter Pujokas igatjes loodusesse ja juba wara hommikul algas ta teed Piirita poole.

Puhkas iga poole tunni tagant ja jõudis parajasti siis metsa, kui mootorpaadid ja autod töid sadade wiiji inimesi rohelistesse.

Pujokas mõttis omale platši warjulises kohas ja

Stipendiumid inw. ja lang. sõdurite waestelastele.

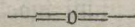
Üleskutse.

Kindral Laidoneri nimelise inwaliidide-kapitaali komitee kawatseb alates eelolewast õpeaastast asutada komitee juures mõned stipendiumid Eesti wabadussõja inwaliidide ja wabadussõjas langenute waestelaste toetuseks, kes üliskoolis ja keskkoolides õpiwad.

Seltööde tegemiseks palub komitee kõiki Eesti wabadussõja inwaliidide ja wabadussõjas langenute sõjawäelaste wäeseid lapsi, kes üliskoolis ehk keskkoolides õpiwad ja soowiwad komiteelt toetusraha saada, kuni 20. juulini s. a. sellest komiteele teatada, juurelihtades lühikest elulookirjeldust ja andmeid, kus ja mida tema õpib, kui suur peaks olema toetussumma igas kuus ja dokumentide arakirju, mis tema wabadussõjast osawõtmist ja tööjõutautuse protendisuurust tõendawad ja wiimase aasta õpeasutuse poolt wäljaantud tunnistusest tema edasijõudmise kohta, milles tähendatud, et see wäljaantud stipendiumi saamiseks kindral Laidoneri nimelise inwaliidide kapitaali komiteelt.

Komitee esimees: sifeminister Einbund.

Komitee asjaajaja: sifeministeeriumi asjade walitseja Joh. Sooman.

II. üleriikline demobiliseeritud sõjawäelaste liidu kongress

peeti 7. ja 8. mail s. a. Tartus, ametnikkude ühingu ruumides.

Awamise kõne järele, liidu keskjuhatuses esimehe herra Laretei poolt, terwitasi kongressi: sõjaministeeriumi

waatas nende inimeste rõõmuawaldusi ja lõbu pealt, kellele jumal kinkinud elu terwist.

Temaist minid mööda kui pehtinud kännust ja mõnigi kuldwõrudesse taotud daam, kellel prill rippus allapool põlwe, tähendas pool pahaselt: — Mis nüüd sehtesed ka kodust wälja peaks ronima. . . .

Kui päite wajus juba madalale, otjustas Pujokas algada koduteed. Tihedast pöösaste ringist läbi minnes sattus ta kogemata wäga rõõmsa feltskonna lähedusse ja ehmatas, seda enam, et ta tundis siin oma endiseid sõpru.

Siin oli herra Erikson, kes saanud wahapeal miljonääriks ja tema kõrwal mustajuukseline Esi, paks kullast laulatusförmus förmes.

Herra Riinnapas, kes nüüd ise äriomanik, oli raswa läinud nagu hülge ja imes murul pikutades hästilõhnawat figariti.

Kui Pujokas oma wõidunud frentsis ja pikaks kaswanud juuksatega nähtawale ilmus, tõstsid kõik pead.

— Nää, Teie ka siin! imestas Erikson.

— Sm, hm. . . . tegi Riinnapas ja mustajuukseline Esi tegi Pujokase kontsis kätt nähes nii krimpus näo,

nimel kindral Pöder, Wigast. sõjam. ühingu keskjuhatuses nimel D. Bundt ja Tartu maakonna walitsuse nimel selle esitaja.

Kongressi juhatas S. Laretei. Abideks waliti: A. Pahl ja D. Rippasto; seitsmeliikmelises sekretariaadis töötasid: Loots, Braats, Saart, Pallas, Drewerk, Vil ja Wiitmann.

Möödaläinud tegevusaasta aruandest selgus, et keskjuhatus liidu liikmete seisukorra parandamiseks hulka tööd oli teinud. Rahjuks ei ole aga liidu head püüded wastawate ametiasutuste poolt alati tarwilist wastutulekut leidnud, mille tõttu mõnigi tähtis parandus teostatud ei ole.

Liidu I. kongressi otsuse mõjul loodi sõjaministeeriumi juures demobiliseeritud sõjawäelaste huwide kaitseks eriofakond. Selle ofakonna juhatajaks määrati kapten Muraweiski, kes riigikeelt ei mõistnud. Peale tema tagandamise ei ole see ofakond mingijugust tegevust awaldanud.

Liidul on 131 ofakonda, kelledest kõige rohkem (47) Tartu maakonnas asuwad.

Gesõigustatud kohtade saamise seaduslikeks korraldamiseks töötati määruse eelnõu wälja. Olugi et see eelnõu sifeministri poolt toetati, leiti ta siiski liig radikaalne olewat ja ei läinud walitsuse koosolekul läbi.

Maasaamise asjus korraldati liidu keskjuhatuses poolt demobiliseeritud sõjawäelaste hulgas ankeet, milleks 50.000 ankeetilehte wälja saadeti. Saadud andmete järele foowiwad umbes 21.000 sõjawäelast maad saada.

Et liidu kirjawahetus ametiasutustega tempelmakstu alla käib, on selle peale aastajooksul temel liidul kokku ligi 200.000 marka kulusid olnud. Seda tähele pannes on keskjuhatus Wabariigi walitsust palunud tempelmakstu seaduses wastawa muudatuse tegemiseks jamme astuda ja on selleks oma eelnõuga esinenud, mille peale seni wastust saadud ei ole.

nagu oleks näinud ta üht kõige suuremat jäledust siin ilmaferal.

— Wast ehk istute meie kampa, ümises Riinnapas; — pole küll istumiseks õiget kohta: siin rohus on terawad puutükkad ja seal mätta sees on, proua Eriksoni seletuse järele, punased sipelgad.

— Ma tänan, ütles Pujokas, — aga ma mõtlefin juust praegu teekonda linna poole algada.

— Sm, hm, tegi Riinnapas.

— N—njah, wenitas Erikson. — Teil, nähtawasti, ei wedanud sõjas? Millal saate ühe jalaga linna! Wõiksite natuke oodata, meil tuleb auto wastu, istujate sofferi förmale. . . .

Erikson ei rääkinud edasi, sest proua wiskas tema poole laitwa pilgu ja ütles pool waljusti:

— Kui ainult soffer sellega nõus on?

— Mis temal nõus olla on, ühmas Erikson pahaselt.

Nüüd aga wiskas proua pea uhke litgutusega tagasi ja sõhwas, nii waljusti, et Pujokas seda tingimata kuulma pidi:

— No mina arwan, et üks korralik soffer ennast i g a i j i k u förmale paigutada ei lafe ja seda ka teha ei sünni.

Kiiklise toetuse saamiseks on walitjusele juba 1921 aastal palwe saadetud, aga mitmekordsete järelepärimiste peale waatamata, ei ole selle peale mingisugust wastust saadud.

1921. aastal on liidu kehtjehatusel olnud: sissetulekuid 220.737 mk. 19 penni, ja wäljaminekuid 116.552 marga suuruses.

St.

Riikline hooletanne.

Weneagiste pensjonääride toetamise muutmise seadus.

Üheks pakitawamaks küsimuseks inwaliidide peres on ilmafõja inwaliidide toetuse suurendamine. Kui wabadusfõja inwaliididele antaw pensjon seaduslikel teel ühes elukallidusega suureneb, saawad ilmafõja inwaliidid ikkagi weel Usutawa Rogu poolt 18. mail 1920. a. wastuwõetud weneagiste pensjonääride toetamise seaduse põhjal 250—550 marka kuus, olenedes perekonna liikmete arwust, siis kui inwaliidi poolt teenitud kuus palk üle pensjoni normi ei tõuse. Et elu 1920. a. saadik mitmewõrra kallinenud on, siis wõimaldab see seadus toetust ainult üksikutele inwaliididele, kes praegusel ajal 250—550 mrf. kuus teenitud ei saa, ja endid ainult jeltskonna toetusest elatawad.

Juba 1920. a. sügisel esines Töö-Hooletande ministrium pensjonääride toetuse kõrgendamise kawaga, mille ülemäär oleks olnud 1650 mrf., misjugune kawa aga Usutawa Rogu poolt läbiwaatamata jäi.

1921. a. sügisel esines Töö-Hooletande ministrium uuesti Wabariigi Walitjusele seaduseelnõu weneagiste pensjonääride toetamise seaduse täiendamise ja muutmise kohta.

Wabariigi walitus oli nõus selle eelnõuga ainult

150% kõrgenduse määraga ja ainult nendele weneagiste pensjonääridele, kes vähemalt pool pensjoni wäljateenimise ajast on teeninud Wene ajal maaalal, mis Cesti Wabariigi territooriumi moodustab ja nendele ilmafõja inwaliididele, keda mainitud maaalalt mobiliseeriti ning langenute omaksetele sellesama kitsendusega.

Tolleaegne herra rahaminister jäi oma arwamise juure, et Wabariigil mingisugust põhjust ei ole endise Wene riigi pensjoni maksmise kohustuji Riigikassjale ülesandeks teha, ning eitas kategooriliselt toetuse suurendamist, sest neile wõida abi anda üldisel alusel, nagu teistele puudusikannatajatele wabariigi kodanikkudele.

See seaduseelnõu tagasiantult Töö-Hooletande ministriumile, sai wiimase poolt Wabariigi walitjusele kolmes järgnevas wariandis esitatud:

1) Walitjuse poolt heaks arwatud redaktsioonis 150% toetus raha normide kõrgendamisega.

2) samases redaktsioonis 200% toetuse raha normide kõrgendamisega.

3) Töö-Hooletande ministriumile redaktsioonis 200% toetuse raha normide kõrgendamisega.

Walitjuse poolt heaks arwatud redaktsiooni kohta esimeses ja teises wariandis leiab Töö-Hooletande ministrium, et nende järele jääks seadus suuremalt jaolt täitmatuks, sest peaaegu wõimata on kindlaks teha, kes inwaliididest mobiliseeritud ja selle perekonnad elawad Cesti Wabariigi territooriumi moodustawal maaalal, niisasti ka teiste pensjonääride teenistuskoha kindlaks tegemine. Ka puudub eelarwe jaoks kindla kalkulatsiooni tegemise wõimalus.

Töö-Hooletande ministriumile redaktsioon laiendab pensjoni saamise õigust ka nende kohta, kes Wene seaduste järele pensjoni õiguslikeks saanud, kuigi nendele weel pensjon määrata on, kui nemad dokumentaalselt kindlaks teewad, et neil õigus on tähendatud pensjoni saada.

Mainitud seadus oli 24. mail j. a. Riigikogu raha-

Eriskon ümises midagi naiste eelarwamistest ja hakkas ühe wõõra herraga lõbusalt westlema.

Künnapas walas klaasi purpuri karwalist liikööri täis, mida tahtis ulatada oma endisele sõbrale.

Pujokas liikus aga juba kargu najal tee poole ja tema sõrmedeta käsi tõusis paar korda silme juure, kuhu ilmufid jämedad pisarad.

*

Kui Pujokas lähenes Kadriorule, nägi ta mõnikümmeid sammude ees sõduri riietes meest, kes keppiga kobades katjus teed.

Samal ajal wuhises tore auto mööda ja riikwas keppimeest nii tugevasti, et see kraawi lendas.

Sõitjad waatasid tagasi.

Pujokas nägi Künnapa lihawat nägu, kes lõugi pungitades midagi õhtu räuskas. Mustajuukeline Eisi keeras ka korra näo kraawi langenu poole ja ta õhufete huulte ümber mängis lustiline naeru wine.

Auto lendas aga edasi, nagu muist, kraaksum metsaline.

*

Pujokas aitas pimeada kraawist wälja ja teda toetades hakkasid mõlemad linna poole liikuma.

Kad jutustasid üksksteisele oma üleelamistest kurbi lugusid ja nende hääl kostis kõlatult, nagu inimestel, kes igatsewad igawese rahu ja puhkepaiga, hana järele...

üks oli oma jala ja sõrmed kaotanud Karpaatides, mõideldes keisri, usu ja isamaa eest, teine pimeadaks jäänud Narwa all, wabadus-sõjas.

Kad on inwaliidid ja ainult nemad üksi tunnawad kõige paremini üksksteise muret — häda.

Sinisel merel liuglewad paadid ja lõbusõitjate rõõmuõhked kostawad waikses õhtu õhus.

Teel kihutawad sõiduriistad ja paksus tolmupilwes seisawad kaks wäsinud, nälgjast nõrkenud inwaliidi, hoides endid argsetl kõrwale, et täisföönute tulised wanakrid ei paiskaks neid põrnu.

—0—

asjanduse komisjonis arutusele, kus järgmisi muudatusi tehti.

Pahempoolsete ettepanekul laiendati pensiooni saamise õigust kõigi kohta, kes Wene ajal pensiooni õiguslisteks said, kuid sellel see veel määratud ei olnud.

Nende ettepanekul jäetakse seadusest märkus wälja, mille järele toetuse raha neile ei maksta, kes kõrwalteenistid toetuseraha suuruseni.

Selle seaduseelnõu järele kõrgendatakse seni toetuse raha 200% wõrra neile pensionäridele, kes lõendawad, et nad Eesti territooriumil pool aega teeninud ehk sellest moobiliseeritud on.

Uja kohta käiwa kitsenduse vastu waidlesid pahempoolsed, kuid nende ettepanek sai ühepalju häält poolt ja vastu.

Rahaasjanduse komisjoni poolt lõpulikult wäljatõttatud ettepanek oli Riigikogus 19. juunil j. a. arutusele.

Serra rahaminister teeb ettepaneku põhjusel, et rahaasjanduse komisjon walituse kitsendused territooriumi ja teenistuse aja suhtes põhjuseta kõrwaldanud, seadust rahaasjanduse komisjoni uuesti läbiwaatamiseks tagasi anda.

Serra rahaministri ettepanekule waidlewad vastu pahempoolsed, kuid selle peale waatamata antakse hääletamisel seaduseelnõu rahaasjanduse komisjoni tagasi.

Nii mõnigi invaliid, kes juure põnewusega selle seaduseelnõu käiku jälgis, jääb seda kuuldes raskelt õhates ootama ja lootma, et seaduseelnõu uuesti Riigikogusse jõudes arusaajate ja kaastundlikute rahwa esitajate enamuse poolt niisugusega vastu wõetakse, mis invaliidi murtud elu loomulikule lõpule lähemini wõimaldaks.

Wabadusõja invaliidide pensiooni asjus.

Töö-hoolekandeministeeriumi hoolekande osakond juhib veel kord asjast huwitatud isikute tähelepanu rahwawäelaste ja nende perekondade pensiooni seaduse § 11 peale (Riigi Teataja nr. 26/27 — 1920. a.), kus öeldud on, et rahwawäelased, kes oma töövõime kaotanud peale sõjawaest wabastamise, kui aga selle kaotuse põhjuseks olid wäeteenistuses saadud haawad, wigastused ehk haigused, ehk selle tööjõu kaotuse protsent mõnesugustel põhjustel sõjawäeteenistusest wabastamise ajal seaduse § 10-das ettenähtud korras kindlaks määratud ei olnud, wõiwad 2 (kaks) aasta jooksul pärast wäeosast lahkumist endid tööjõu kaotuse % kindlaksmääramiseks pensiooni nõudmise otstarbel rahwawäe komisjonides läbiwaadata lasta, kus juures tööjõu kaotuse põhjused selgeks tulewad teha.

Asjast huwitatud isikute tähelepanu ülemaltähendatud tähtaja peale juhtides, teatab ministeeriumi hoolekande osakond, et rahwawäelased, kes hiljem mainitud tähtaega rahwawäe komisjonidesse läbiwaatusele ilmuwad, jääwad pensionist ilma.

Riikline arstiabi invaliididele lõpetatud.

1920 aastast saadik said sõjawäe terwishoiu walituse korralduse põhjal invaliidid haiguse korral sõjawäe haigemajades prii rawitsust. Nüüd on see korraldus (arwatamasti krediidid puudusel) muudetud. Sõjawäe terwishoiu walitus teatas keskjuhatusel sellekohase järe-

pärimise peale küll, et nüüd kõik invaliidid hoolekande ministeeriumi kullul ja korraldusel rawitsetakse, kuid see ei wasta tõele, sest hoolekande ministeerium on omas eelarwes seni ainult wabadusõja invaliidide sanatooriumi ja järerawitsust ette näinud.

Endise korralduse muutmise töttu on iseäranis ilmaõja invaliidid wäljapääsemata seisukorda sattunud. Nende riikline toetus kuu kohta on nii wäikene (täismäär 250 marka), et sellest harilikule surijale waevalt ühe päewa ülespidamiseks jattub.

Ühingu keskjuhatus esines töö-hoolekande ministeeriumi ees palwega, et see kõikide sõdade invaliidide rawitsemise kullud oma kanda wõtaks, mille peale ministeeriumilt teotati, et küsimuse otsustamine kuini tulewase aasta eelarwe arutamiseni edasi on liikatud.

Ministeerium on põhjusemõttelikult nõus endiste sõdade invaliidide rawitsemist riigi kullul teostama, kui Riigikogu selleks summasid lubab.

Wabariigi walituse poolt 13. aprillil 1922. a. wastu wõetud

Määrus wigastatud sõjameeste heaks wälja antud postmarkide müügi kohta.

Wigastatud sõjameeste heaks wäljaantud postmarkid, mille müük Wabariigi walituse poolt 29. aprillil 1921. a. wastu wõetud määruse põhjal 1. juulist 1921. a. lõpetatud, lastakse müügile nominaal hinnaga ilma lisatasuta wigastatud sõjameeste heaks.

Riigivanem N. P ä t s.
Teedeminister R. S p s b e r g.
Riigisekretäär R. T e r r a s.

Töö-hoolekandeministeeriumi määrus wabadusõja invaliidide järerawitsuse korra kohta.

Kokkuleppel sõjawäe terwishoiu walitusega paneb töö-hoolekandeministeerium wabadusõja invaliidide järerawitsuse kohta järgmise korra maksmata:

1. Wabadusõja invaliididel, kes töö-hoolekandeministeeriumi arwel mingisugust (ambulaatorset wõi haigemajalist) järerawitsust soowiwad, tuleb rahwawäe komisjonide ehk sõjawäe haigemajade komisjonide (Tallinnas, Tartus, Narwas) poole pöörata, kes sellekohast arstlist järelnaatusit toimetades rawitsust soowija invaliidi kohta järgmiste asjaolude üle selgusele jõuawad:

a) kas on invaliidi haigus (wigastus) sõjateenistusest tingitud ehk sõjateenistusest saadud haiguse (wigastuse) tagajärg;

b) kas tarwitab invaliid tingimata rawitsust;

c) kas rawitus peab sündima haigemajas wõi ambulaatorisel teel;

d) misugune rawitus on tarwilik ja kus kohas.

2. Suwel sanatooriumi rawitsust wajawate invaliidide arstlist järelnaatusit toimetawad erikomisjonid, misugused on olemas Tallinnas, Tartus, Narwas, Walgas ja Pärnus.

3. Arstline komisjon annab wälja tunnistuse ülelnaatusel tagajärgede kohta, kusjuures tunnistus wastuseid sisaldama peab ülaltähendatud asjaolude kohta. Selle tunnistuse ja ühtlasi ka lõendawad dokumendid sõjateenistusest osawõtmine kohta paneb rawitsustsoowija inwa-

liid töö-hoolekandeministeeriumi hoolekande osakonnale ette, mille järele hoolekande osakond vastawale asutusele (haigemajale) korralduse teeb rawitsust soowija inwaliidi rawitsusele wõtmiseks.

25. aprillil 1922. a.

Töö-hoolekandeminister Chr. Raarna.
Hoolekande osak. juhataj. M. Ennemuist.

Toimetuse märkus: Ühingu keskjuhatusel suuõnjalise järeleparimise peale hoolekandeministeeriumilt, teatati, et juhtumistel, kui inwaliidi järeleparimisele wõtmiseks tarwidus järsku ilmub, ja rawitsusele wõtmise korralduse peale ministeeriumilt oodata ei wõi, tarwilised dokumendid tagantjärele ministeeriumile wõiwad ettepanitud saada.

Ühtlasi juhib keskjuhatus tähelepanu selle peale, et määrus wabadusõjaja inwaliidide wigastusest ehk haigusest arwoolenewate juhtumiste järeleparimise kohta käib ja harilikku haiguse korral maksen ei ole.

Inwaliidide elust.

Zmastu inwaliidide kodu

pühitsetes pühapäewal 11. juunil s. a. oma teist aastapäewa. Kodus elutsenewale inwaliidide perele ja külastajatele, kellede hulgas wiibisid: sifeminister, töö-hoolekande- ja sõjamineisteeriumide esitajad, Eesti Punase Risti peawalitsuse eestseisus, wigastatud sõjameeste ühingu keskjuhatusel esimees ja mitmete teiste seltskondliste organisatsioonide esitajad, oli sel puhul aias ühine lõunalaud korraldatud.

Laidoneri nimelise inwaliidide kapitaaali komitee nimel teatadi, et komitee kodule puhkpillide orkestri heaks kuni 80.000 marka abi saab andma.

Lõunasöögile järgnes awalik pidu ilusas kodu aia üleimelikus looduses, kus wäikeselt näitelawalt rida muusikalisi ettekandeid pakuti. Mitmesugustes telkides ja kioskides wõisid pidulised muud lõbustusi maitseada.

Kodus, milles praegu alaliselt ligi 50 inwaliidi elutseb, on wiimasel ajal suurt rõhku pandud töö peale, milleks mitmesugused õpetöökojad on asutatud.

Päewapildi töö jaoks on kena ateljee olemas. Raamatukõitumise töökojale on masinad päralt joudnud. Ringsepa töökoja töötab juba kauemat aega.

Eesti Punase Risti energilisel püüdmisel on Zmastu inwaliidide kodust tõeline kodu saanud, kus rängast saatuset tabatud sõjamehed ajajooksul jälle elurõõmsateks inimesteks muutuvad. ob—

Suurest ruumipuudusest Zmastu inwaliidide kodus.

teatab „Waba Maa“:

„Töö-hoolekandeministeeriumilt ülalpeetamas ja E. Punase Risti korraldusel töötamas Zmastu sõjainwaliidide kodus walitseb suur ruumipuudus, mispärast kõik hädasti tarwilised töökojad seni awamata ja ministeeriumi poolt selleks murestetud tööriistad asjata seisma peawad.

Inwaliididekodu juhatus on tungiwa palwega tööhoolekandeministeeriumi poole pöördunud, samme astuda, et juba ennen Punase Risti sanatooriumi all olew kahelja suure toaga hoone, mis aga läinud kewadel metsade-pea-

walitsuse poolt ülewõetud ja kus praegu Undla metsa-ülem korteris, sõjainwaliidide-kodu tarwitada saaks antud, töökodade awamiseks.

Magu kuuleme, ongi töö-hoolekandeministeerium otustanud põllutööministeeriumi ees samme astuda, et tähendatud hoone inwaliidide-kodu kasutada saaks antud, kas rendi- ehk ostuteel.“

Narwa Wene inwaliidide kodu.

Wenemaa alamatele-sõjainwaliididele on Narwas kodu olemas, mis juba üle aasta Rootsi Punase Risti seltsi hoole all heade tagajärgedega on töötanud. Urmesse wõttes, et kodu ülalpidamiseks määratud summad äärmiselt wäikesed, ei wõi siin ka juttugi olla eeskujulikust, terwishoiu nõuetele vastawast ajutusest, kuid peab tunnistama, et peaaegu tühjade kätega suur töö on ära tehtud. Suurem osa Wene Põhja-Lääne armee inwaliididest on selles kodus ulualusel olnud, elukutset õppinud ja juba oma kodumaale jadetud. Paljud on Gestis tööd leidnud ja mitmed elatamad endid juba uuesti õpitud elukutsega ära. Kodus asuwad weel 64 inwaliidi, kellede hulgas mõned ingerlased. Ajutiselt haiguse ajal kodus wiibivate jaoks on eraldi ruumid kahelja woodiga olemas. Wäljaarwatud mõned üksikud, täiesti töowõimetud inimesed, peawad kodus kõik hoolealused tööd tegema, milleks administratsiooni poolt mitmesugused wõimalused on loodud. Kodul on omad kingsepa, rätsepa, lukusepa, tiskeri ja kornipunumise õpetöökojad, milledest nõuetele enam-wähem wastawad esimesed kaks, kuna teised oma siseseadete poolest just tõsisele tööle ka wäikesel määral ei wasta. Peale töökodade on olemas kodujänesete kasutus. Sissetulekute tõstmiseks on renditud heinamaid, millest mõõdalainud aastal umbes 60.000 marka sissetulekut saadud. Põllu- ja aiatööde tegemiseks on olemas kolm hobust.

Kodu administratsiooni kuuluvad Rootsi Punase Risti esitaja, proua Berg, majawalitseja Luik ja alaline arst, kes ühtlasi ka sealjamas asuwa laste-kodu arsti kohuseid täidab. Peale selle on olemas üks ametnik ja mõned naisteenijad.

Mõnede küsimuste otustamiseks on hoolealustest koosseisew nõukogu moodustatud, kellele muuhulgas ka õpilaste wäljaõppinud töölisteks tunnistamine allub.

Tööde tegemisest saadawa puhtakajust saamad hoolealused 30% omale. ob—

Ühingu teated.

Termitus Ameerika suguwendadelt.

Ühingu keskjuhatus sai herra Zuri Coppelmann'ilt Ameerikast kirja, milles teatatakse, et Ameerika eestlased Eesti wabadusõjajas wiga saanud sõjameestele toetust tahawad korraldada korjanduse näol, milleks wäljasaata palutakse korjanduse lehta.

Herra Coppelmann terwitab oma suguwendade nimel Eesti priiuse wabastajaid, kõike head soowides.

Õppekooli toetus.

Lartu maakonna nõukogu otsustas oma koosolekul 25. aprillil s. a. ühingu Lartu osakonnale õpetöö kooli toetuseks maakonna nõukogu poolt 15. det. 1921. a. lubatud 100.000 marka termishoovi osakonna käesoleva aasta eelarve haigemaja puudujääkide kattets ettenähtud summadest välja maksta. Väljamaaksmine pidi sündima, kui omavalitsuse asjade peavalitsus selle otsuse vastu ei protesteeris.

Ühingu puu- ja witsatöö kool

on haridusministeeriumi otsusel registreeritud era õpetöötoana, nimetusega: „Wigastatud sõjameeste ühingu puu- ja witsatööstuse era õppetöötuba Tallinnas.“

Rahjuts on ministeerium registreerimisel kooli nime muutnud, mis tegelikult kergem tarwitada oli ja mille all juba kool siise- ja välismaal tuttawaks on saanud. Endise nime järele on kooli produktioon juba tarwitajate juures suurt tähelepanu leidnud ja nõudmine tema järele kasvab alaliselt. Saadustele turu leidmine on aga meie koolile ilisjuure tähtsusega, sest need peawad suurema osa kulufid katma ja uue, wähem ilusa, otjatu pika nime all töötama asudes, tuleb mõndagi raskust, millest ajajooksul ülesaadud, teistkorda üle elada.

Rekjuhatus efinest ministeeriumi ees palwega, et koolile endine nimetus alles jäetaks.

Neil päwil sai kool Saksamaalt mereroogu, nii et ligemal ajal juba roost mõõblite walmistamine algada võib. Minewal aastal ei olnud Gestis kultimeeritud paju witsu peaaegu olemasgi ja kool oli sunnitud ainult metsapaju tarwitama. Tänamu aastal läks koolijuhatusel korda mitmelt poolt kaswatatud witsu omandada, mis töö juures kergem tarwitada ja töödele puhtama ja ilusama wäljanägemise annavad. Suurem jagu (üle 250 puuda) jaadi Sangaste mõisast, Walga lähedal.

Wigastatud Sõjameeste Ühingu Rekjuhatusel Uruanne 1921. aasta tegewuse üle.

Organiseerimine

peab meil ühingu, wigastatud sõjameeste organisatsiooni suuremaks ja peaillesandeks olema. Sellele ülesandele peaks katsuma kõigeparemaid jõudu si koondada ja sellele tööle tuleb anda kõige meie tegewuse keskel efinese järgu tähtsus. Ei tohi ka tagasi kõhvida kulude eest, mis selle läbi tekkivad, sest organiseerimata wigastatud sõjamehed ei ole misikugune wõitluse jõud, waid on masje, mis meie nõudmistele mingisugust kaastuotust pakkuda ei suuda.

Ühingu wiimane kongress kustutas rekjuhatusel 1921. a. eelarwest organisatoori palkamiseks ettenähtud summa, arwates, et ilma sellekohase jõuta organiseerida wõimalik on. Tänuks aastal püüdis rekjuhatus, niipalju kui see tema wõimuses seisis ja temast olenez, koha pealt organiseerimise tööd teha. Peaasjalikult püüti olemasolewates osakondades, mis nõrgal alusel tekkis, elu tees hoida. Ilusti osakondast, peale kahe, ei ole wõimalik olnud awada, sellepärast, et osakonna awamine nõuab suurt kohapealset eeltööd, kui tahetakse, et osakond elusjõuline saaks. Sarnast eeltööd tuleb teha pikemat aega, ja isikul, kellel teatud wõimused ja osutus ei puudu ja kellel ka suurem seltskondline tuhwus. Kui osakond kuskil kiratseb, siis on põhjuseks asjaolu, et ei ole küllalt tegewaid jõudu, kes asjaajamise eesotfas teistajid. Sarnaste isilute aranimemise

ja uute mitte leidmise tõttu oli ühingu Laiuse osakond sunnitud likwideerima.

Tänuks aasta tegewus, kus rekjuhatusel wiimase kongressi otsuse põhjal summasi tegeliseks organiseerimiseks ei lubatud, on näitanud, et ilma kohapealse organiseerimise ühingu wõimata on oma tegewust alal hoida ja aastate jooksul suurem osa osakondi wälja sureb, wäljaarwatud isikud, mis küllalt elusjõulised.

Sellepärast wõttis rekjuhatus 1922. a. eelarwesse 218.800 mk. tegeliku organiseerimise kulude katmiseks, misjuga summas ka organisatoori palk ettenähtud. Eelarwe ühes organiseerimise kuludega on ühingu asemikude kogu poolt läbiwaadatud ja heaks kiidetud.

Tegelikult ei ole weel organisatoori palgatud kohase isiku mitte leidmise tõttu ja teiseks joomis rekjuhatus kongressi seisukohta organiseerimise üle teada saada, kellele rekjuhatusel eelarwe finitamine allub.

Organiseerida on kawatsetud suuremal alusel. Töö- ja hoolekandeministeeriumist on mureksetud inwaliidide aadressid ja kõik teated, mis nende inwaliidijusse puutuwad.

1921. aasta algul oli ühingul 28 osakonda 1405 pärisliikmaga ja 1286 toetaja liikmaga. Wasta jooksul ajutati juure kaks osakonda, Wõhma ja Misji osakonnad, kuma likwideeriti Laiuse osakond, misjugaie liikmed Lartu osakonda üleslaksid. Praegu on ühingul 29 osakonda 1668 pärisliikmaga. Surma läbi on ühingust 1921. aasta jooksul 11 ja teadmata põhjustel 4 liiget lahkunud. Peale selle wäljaheidatud 3 liiget. Ühejt osakonnast teise üleminekuid 45.

Rekjuhatus on 1921. a. koosolekuid pidanud: korralisji 22 = 87½ tundi ja eraforalisji 4 = 22½ tundi, kofsu 26 koosolekut kogurekjuhatusel 110 tundi, kusjuures isiktu koosoleku teistwuse aeg 4 tundi 15 minutit on.

Läbi käimine rahwuswahelise ühinenemise alal.

Mõnede wäljamaade inwaliidide organisatsioonidega, kes meie ühinguga sarnasel alusel töötawad, seisest wäljaspool partei poliitikat, on rekjuhatus ühendust loonud. Wiimete juure tähtsusega, rahwuswaheliste, inwaliidide eluse puutuwaie küsimuste lahendamiseks oli Euroopa suurematel inwaliidide organisatsioonidel kawatsetud moodalainud fügisel konworentsi kokkutujuda, mille kohta meie ühingu seisukohta paluti. Rekjuhatus leidis, et sarnase konworentsi arapidamine just uute rajariikide huwides seisab, kes ilma sõja inwaliidide olukorra parandamiseks küsimusi iskinda lahendada ei saa, ja otsustas mainitud konworentsi otjawõtta, sest wahapeal oli rahwasteliidu rahwuswahelise töötointonnaga läbi käimises nii kaugele saadud, et see põhjusemõttelikult nõus oli Genfis rahwuswahelise töötointonna juures osakonda awama, kellele allusjivad rahwuswahelised inwaliidide hoolekandesje puutuwad küsimused. Toimtonna algatusel peeti Genfis 12. ja 13. septembril nõupidamine ära, millest kuus Euroopa suuremate inwaliidide organisatsioonide esitajat osawõtjid, esitades endi organisatsioonide 4.700.000 liiget.

Ühingu häälekandja „Inwaliid“.

Ühingu häälekandja „Inwaliid“ edaspidise wäljaandmise ja tema wajakuse ning siisu üle olid pikemat läbirääkimised wiimasel ühingu kongressil. Waatamata selle peale, et kongressi häälekandja tarwidust tunnistas, mis ühingu se puutuwaie küsimusi käsitaks ja mis sidemeks oleks wigastatud sõjameeste, seltskonna ja ühingu wahel, ei lubanud ta rekjuhatusel eelarwes ettenähtud korras häälekandja peale wäljaminekuid, waid rekjuhatusel anti lubar, kui ta häälekandjat tahab wäljaanda, selleks wäljaspool eelarwet summasid leida, mis aga tegelikult üks ja seesama wälja teeb. Sellest kongressi otsusest kinnipidades, on rekjuhatus 1921. a. häälekandja „Inwaliid“i kulude katmiseks summasi tarwitanud, mis otsukohe „Inwaliid“i wäljaandmiseks olid määratud.

1921. aastal ilmus „Inwaliid“i 6 kahetordset nummert, millede wäljaandmiseks 37.800 marka on kulutatud.

Et wiimane kongressi otsuse põhjal rekjuhatus emne häälekandja numbri ilmuwist tema siisu pidi läbiwaatama ja et häälekandja trükkimise kulu Wäljandis tõusis, kus ka toimetuse asus, ja selleläbi sugugi odawam ei tulnud kui Tallinnas, siis otsustas rekjuhatus edaspidi häälekandjat Tallinnas trükkida

lasta ning ühtlasi otustati ka häälekandjat otsekohe toimetusest ühingu liikmetele hinnata tütte saata.

Arstiabi 1921. aastal.

Arstiabi on ühingu liikmetele võimaldatud haigemaja ja sanatooriumi saatmise läbi.

Wäga suureks raskeks oli asjaolu, et wigastatud sõjameestele haigemajadest ja sanatooriumidest lahkumise puhul maksuta raudtee sõidupiletid ega mingisugust hinnaalandust koju sõitmiseks ei antud. Wigastatud sõjamehed, niihästi ühingu liikmed kui ka wäljastpoolt, tarwitades haigemajas ehk sanatooriumis wiibides oma tähtsujeta pennid, mis kodust kaasa wõtta oli, hakkasid, kui neile lahkudes teatati, et neile asutuse poolt, kus neid ravitseti, maksuta sõidupiletit ei anta, ministeeriumist ministeeriumi ja heategevast asutusest asutusse käima, kuni nad wiimaks keffjuhatuseni jõudsid, kust neile abi jät antud, ühedele laenu näol, sest et keffjuhatus põhikirja põhjal rahaliselt ühikuid liikmeid toetada ei saa, teistele jät antud Märjamäe põllumeeste fogu poolt eraldi selleks annetatud summasi — 4000 marka, — misjulgune ka kõik kannatajatele sõidupiletite lunastamiseks wäljajagati.

Keffjuhatus pealme hoolekande asutustele ja eraldi sõjawäe terwishoiupeawalitkusele, kojusõitjatele maksuta raudtee sõidupiletite wäljaandmise asjus, jäi tähelepanemata.

Keffjuhatus eettevõtted.

1921. aasta rahaline loterii.

Rahaline loterii oli ainumata eettevõte, mis eelarves ette nähtud summa suuruses sissetulekut andis. Loterii wäljalootamine pidi 1. juunil läinud aastal olema, et aga selleks ajaks suurem osa piletitüüpi müümata oli, liikati wäljalootamine sisse-ministeeriumi lubaga 1. septembriks edasi. Et ka selleks ajaks kõiki piletitüüpi ei suudetud ära müüa, paluti wäljalootamise pikendust 1. detsembrini. 1. detsembril olid kõik piletid wäljaantud ja teadaanne nende wäljamüügi üle saadud. Peale wäljalootamist on 172 piletit tagasi tulnud, misjulgused keffjuhatus sunnitud oli, arwesse wõttes, et piletid tagasi tulnud ühtlasi, kes neid palju läbimüünud, tagasi wõtma.

Ühingu postmarkide

müügist, millest sissetulekuna 1921. a. eelarves üle 300.000 marga ettenähtud, jaadi läinud aastal kõigest üle kolmekümne tuhande marga. Wabariigi walitkuse poolt pikendatud postmarkide müügi tähtaeg lõppes 31. juunil ja keffjuhatus pealme pikendamise asjus liikati walitkuse poolt tagasi, milleks arwatavasti peapõhjusiks Eesti Punase Risti heaks minevate postmarkide müügile ümmuline oli.

Et teisel teel müümata postmarkide kasutamist ühingu heaks wõimata leiti olema ja et posti peawalitkusele nende all raha tegevuseta teijis ja nende edasimüüki ilma ühingu heaks mineva lisatähtaeg nõudis, wastasel korral müümata jäänud postmarkide peale langewa trüki ja muu kulu wäljamaksamisest iahies, oli keffjuhatus sunnitud oma nõusolekut andma, nende edasi müügiks ilma ühingu pealme mineva lisatähtaeg.

„Põhjatähe“ albumi

wäljaandmine jäeti 4. kongressi otsuse põhjal keffjuhatus pealme. Arvanähes, et „Põhjatähe“ materjaalis hulk alawääratusliki ja mitte küllalt kohaseid töösi leidus, otustas keffjuhatus jeda kirjaniikkude komisjonile läbiwaatamiseks anda, et ühtlasi ka sellega sarkastilist suuremat arwustamist ärahoida. Sel-

les waliti kirjaniikkude Riim, Kampmann ja Barbarus, kes igaüks eraldi käsitirjad läbi waatasid. Sissetulnud käsitirjadest, misjulgust üle 80 oli, leidis komisjon 10 tõi ümber enamwähem kõlbulit olema. Muu hulgas kirjutas kirjaniik Barbarus, et see materjaal oleks kohasem sõjaarhiivile kui „Põhjatähele“. Et keffjuhatus pealme ja üleskutse peale kirjaniikkude poolt enam materjaali ei saadetud ja peale sarnast komisjoni otsust, misjuures ka keffjuhatus ise materjaali läbiwaadates samajuguse seijukohale asus, mõtet ei olnud sarnast mitte kõlbulit materjaaliga „Põhjatähe“ wäljaanda, kui mitte seltskonna libeda arwustuse alla jattuda, wõttis keffjuhatus järgmise otsuse wastu: filmaspidades, et kaawatsetud „Põhjatähe“ wäljaandmiseks saadetud materjaali wähe kottutunud ja jeei jedawõrd nõrk, mis kirjastamise puhul seltskonna poolt arwustust wälja ei kannatata, ning selle läbi keffjuhatus pealme majandusliik kahju toots, ja teijeks, et keffjuhatusel tarwilti summasi ei ole, millega eialgset tegelikke kulusi katta, otustas keffjuhatus „Põhjatähe“ kirjastamist loobuda.

Käsitirjad, mis oma sifu poolest ei kõlbanud, otustati tagasi saata, kuna ülejäanud käsitirjade omandamiseks ja nende awaldamiseks „Inwalid'is“ autoritelt luba otustati paluda. (Järgneb.)

Wälismaali.

Rahwuswaheline proteeside näitus Genfis.

Siljuti wiibis Tallinnas Punase Ristide Liiga esitaja herra L. de Gielgud, kelle teatel käesolewa aasta jüggil Genfis rahwuswaheline proteeside näitus korraldatakse. Näituse siht on, otjusele jõuda, misjulgused proteeside tüübid kõige otstarbekohasemad, et paremaid üldiseks tarwituseks wõtta. Nagu kuuleme, saadab Eesti Punane Rist näitusele wäljapanekuid, ja wõimaluse korral ka oma esitaja.

Kirjawastused.

Kr. M. — Tahkurannas. „Bimeduses“ on kahjuks juba hilja awaldada, tarwitame aastapäewal. „Unustatud“ tarwitame kui ruumi on. Täname! Saate sõnumid ja käsitlusi praegusest reaalsest olukorrast.

Lundmata — P a i d e s. Täname! Tarwitame mõnda kui ruum lubab.

R. R. Ka meie lehelele nõrk, — ei tarwita.

D. L. Lähem osakond Tartus, Küttri tän. nr. 3.

S. M. Täname, leiate lehes.

Toimetuz.

Wastutaw toimetaja: Anton Suurkask.

Wäljaandja: Wigast. Sõjam. Ühingu Keffjuh.

Lühikese haiguse läbi lahkus 9. mail s. a. meie asutaja liige

Johann Madise p. Madison

Teda mälestab

W. S. Üh. Tartu osakond.

Pika raske haiguse läbi 3. aprillil s. a. lahkunud osakonna liiget

Eduard Jaani p. Laas'i

mälestab

W. S. Üh. Tartu osakond.